

GRİ BÖLGEDE KALAN ADALET: SEKS İŞÇİLERİNİN ADALETE ERİŞİM SÜRECİ VE YAŞADIĞI ZORLUKLAR

Özet

Bu çalışma, tarihsel ve toplumsal süreçler boyunca yoğun biçimde damgalamaya, ötekileştirmeye ve çeşitli hak ihlallerine maruz kalan seks işçilerinin durumunu insan hakları ve emek hakları perspektifinden incelemektedir. Toplumsal önyargılar ve ahlak temelli yaklaşımlar nedeniyle seks işçiliği, Türkiye’de hukuki açıdan belirsiz ve kısmen kriminal bir alanda konumlandırılmakta; bu durum seks işçilerinin temel haklara erişimini önemli ölçüde sınırlandırmaktadır. Çalışmada, bu hukuki yaklaşımın pratikte nasıl işlediği ortaya konularak seks işçilerinin en sık maruz kaldığı hak ihlalleri ele alınmıştır. Özellikle kolluk kuvvetleri, yargı mercileri ve kamu kurumlarıyla kurulan ilişkilerde yaşanan sorunlar, adalete erişim süreci bağlamında analiz edilmiştir. Araştırma, seks işçilerinin yaşadıkları ihlallerin çoğu zaman görünmez kılındığını ve etkili başvuru mekanizmalarına erişimin ciddi engellerle karşılaştığını göstermektedir. Çalışmanın sonuç bölümünde ise mevcut hukuki ve kurumsal yapıların yarattığı ayrımcı pratikler değerlendirilmiş; seks işçilerinin insan onuruna yakışır yaşam ve çalışma koşullarına erişebilmesi için hak temelli politika ve uygulama önerileri sunulmuştur.

Anahtar kelimeler:seks işçiliği, damgalama, ötekileştirme, adalete erişim, çifte mağduriyet, hak ihlali,

GİRİŞ

“Seks işçiliği dünyanın en eski mesleklerinden biri olarak kabul edilir.”¹Bu ifade, seks işçiliğinin tarihsel sürekliliğine işaret etse de olgunun toplumsal, hukuki ve ahlaki anlamlandırılması farklı dönemlerde ve bağlamlarda önemli ölçüde değişmiştir. Günümüzde seks işçiliğine yönelik yaklaşımlar, genel olarak üç temel paradigma etrafında şekillenmektedir: baskı paradigması, güçlendirme paradigması ve çok şekilli paradigma.²

Baskı paradigması, seks işçiliğini ataerkil ve erkek egemenliğinin bir uzantısı olarak ele almakta; seks işçilerini çoğunlukla mağdur ve edilgen özneler olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşım, seks işçilerinin tamamının bu alanda zorla bulunduğu, bu işi bırakmak istedikleri ve geçmişlerinde sıklıkla çocukluk çağı istismarı yaşadıkları gibi genelleyci varsayımlara dayanmaktadır. Buna karşılık güçlendirme paradigması, seks işçiliğini bir emek biçimi olarak kabul etmekte ve seks işçilerinin kendi yaşamları üzerinde söz sahibi olan kişiler olduğunu savunmaktadır. Bu yaklaşıma göre seks işçiliği, diğer emek biçimleri gibi karşılıklı rızaya dayalı bir ekonomik faaliyet olabilir ve uygun koşullar altında seks işçilerinin sosyoekonomik durumlarının iyileştirilmesi mümkündür.

Bu çalışma ise seks işçiliğini yalnızca sömürü ya da yalnızca güçlendirme ekseninde ele almanın yetersiz olduğunu savunan çok şekilli paradigma yaklaşımını benimsemektedir. Bu yaklaşıma göre seks işçiliği, zamana, mekâna, yasal çerçeveye ve sektörel koşullara bağlı olarak hem sömürü hem de güçlendirme boyutları içerebilir. Dolayısıyla seks işçiliğini tek bir kategori altında değerlendirmek, olgunun karmaşık yapısını göz ardı etme riskini taşımaktadır.

Kavramlar, toplumsal anlamların ve değer yargılarının taşıyıcısıdır. Bu bağlamda “fuhuş” ve “seks işçiliği” kavramları arasında önemli bir ayrım bulunmaktadır. Fuhuş, “kendilerini başkalarının zevkine menfaat karşılığı ve itiyadi surette hasretmeyi iş edinmek ve bu amaçla değişik kişilerle cinsel ilişkide bulunmak”³ şeklinde tanımlanmaktadır. “Fuhuş, Büyük Türkçe Sözlükte⁴; içinde bulunulan toplumun kurallarına uymayan bir biçimde bir veya birkaç kişiyle

---

¹A-Mark Foundation. (2023, September 25). **WhenProstitution (SexWork) Is Legalized, WhatHappenstoCrimeRates?**Retrievedfrom <https://amarkfoundation.org/reports/when-prostitution-sex-work-is-legalized-what-happens-to-crime-rates/> on 2025, December 22, E.T. 19.12.2025.

²Dilara HASDEMİR, Seks İşçiliği ve İnsan Hakları İhlalleri, 17.03.2020,s.4, <https://psikolojivetoplum.todap.org/2020/03/seks-isciligi-ve-insan-haklar-ihlalleri.html>, E.T. 23.12.2025.

³Haydar EROL, Gerekçeli ve Açıklamalı Türk Ceza Kanunu C. 3, Yayın Matbaacılık, Ankara, 2008, s.3669.

⁴<https://sozluk.gov.tr/>, E.T. 23.12.2025.

para karşılığında cinsel ilişkide bulunma, taşkınlık ve aşırı davranış olarak tanımlanmıştır. Fuhuş yapan kadına ise fahişe, hayat kadını ve genel kadın denilmektedir.”⁵Bu tanımlar, fuhuşun toplumsal olarak aşağılayıcı ve damgalayıcı bir çerçevesel dil içinde ele alındığını açıkça ortaya koymaktadır.

Buna karşılık seks işçiliği kavramı, cinsellik alanında farklı biçimlerde ücret karşılığı çalışan bireyleri “işçi” olarak tanımakta ve seks işçiliğini hizmet sektörünün bir parçası olarak ele almaktadır. Ayrıca seks işçiliği ile seks amaçlı insan ticareti arasındaki ayrımın da net biçimde yapılması gerekmektedir. Seks amaçlı insan ticareti, bireylerin cinsel sömürü amacıyla zorla veya yasadışı yollarla alıkonulmasını ifade eden bir kavramdır. Bu tanım, tüm seks hizmeti sunan kişilerin zorla bu faaliyete itildiği varsayımına dayanmakta ve seks işçiliğinin bir emek biçimi olarak tanınmasına karşı çıkmaktadır.

Bu çalışmada, seks işçiliğinin emek boyutunu vurgulaması ve kavramın bizzat seks işçileri tarafından tercih edilmesi nedeniyle “seks işçiliği” teriminin kullanılması uygun görülmüştür. Esasen toplumsal cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin incelenmesi gereken bir olgu olmakla birlikte, seks işçiliği son derece cinsiyetçi bir yapıya sahiptir; seks işçilerinin %80’i kadın olması⁶ nedeniyle bu makalede ağırlıklı olarak kadın seks işçileri odağa alınacaktır.

Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde seks işçiliğine yönelik toplumsal bakış ele alınacak; ikinci bölümde Türkiye’de seks işçiliğine ilişkin yasal yaklaşım incelenecektir. Üçüncü bölümde seks işçilerinin en sık ihlal edilen hakları ve adalete erişim sürecinde karşılaşılan yapısal engeller analiz edilecektir. Dördüncü ve son bölümde ise elde edilen bulgular ışığında sonuç ve önerilere yer verilecektir.

I. TOPLUMUN AYNASINDA SEKS İŞÇİLİĞİ: DAMGALAMA VE ÖTEKİLEŞTİRME

Seks, toplumlar açısından güçlü bir tabu olma niteliğini korumaktadır. İnsan varoluşunun başlangıç noktası olan seksin kamusal alanda dile getirilmesi hâlen “ayıp” olarak kodlanmakta; ahlaki bir olgu olarak çerçeveselenen seks hizmetini sunan seks işçileri ise toplumun görmezden gelmek istediği bir gerçekliği görünür kılan özneler hâline gelmektedir.

---

⁵Hamide ZAFER, “Fuhuş Suçu”,*D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C.21, Özel S., 2019, s. 3157--3183 s.3160.

⁶Natasha MCKEEVER, “Is SexWorkInherentlyGendered?” *Hypatia*. 2025; 40(3):633-652. E.T. 16.12.2025.

Bu nedenle seks işçiliği, devlet tarafından belirli koşullar altında yasal olarak tanınsa dahi, toplumsal düzlemde meşruiyet kazanamamakta ve seks işçileri sürekli olarak “öteki” konumuna itilmektedir.

“İnsan bilmediği şeyden korkar, korku nefreti, nefret ise şiddeti doğurur.”⁷ Seks işçilerine yönelik korku ve nefret, yalnızca dışlayıcı tutumlar üretmekle kalmamakta; aynı zamanda bu bireylerin kendilerini kirli, suçlu ve değersiz hissetmelerine yol açan bir içselleştirilmiş damgalama süreci yaratmaktadır. Aile ve toplum, seks işçilerini aşağılayıcı söylemlerle, lakaplarla, erkekleri “yoldan çıkarmakla” ya da cinsel yolla bulaşan hastalıkların kaynağı olmakla suçlayarak dışlamakta; onları kamusal alanlardan uzaklaştırmakta ve görmezden gelme yoluyla istismar etmektedir. Bu dışlamalar, seks işçilerinin güvenlik duygusunu zayıflatmakta ve kamu otoriteleriyle kurdukları ilişkiyi derin bir güvensizlik zeminine taşımaktadır.

Seks işçileri; müşteriler, toplum üyeleri, aileleri ve hatta kolluk kuvvetleri tarafından istismar, şiddet ve ayrımcılığa maruz kaldıklarında dahi çoğu zaman sorumlu tutulan taraf olmaktadır. Bu durum, mağdurun faille yer değiştirdiği ve böylece tekrarlanan bir mağduriyetin ortaya çıktığı bir yapıyı beslemektedir. Toplumsal damgalamanın arkasındaki temel motivasyonlardan biri, seks işçiliğinin ahlaki ya da fiziksel olarak “bulaşıcı” olduğu yönündeki korkudur. Bu korku, toplumun seks işçiliğini kontrol etme, sınırlandırma ve bastırma yönündeki çabalarını meşrulaştırmaktadır.

Bu bağlamda, seks işçiliğini suç sayan yaklaşımların dayandığı gerekçeler dikkat çekicidir. Sıklıkla cinsel yolla bulaşan hastalıklar ya da diğer suçlarla ilişkilendirme üzerinden kurulan suç sayan modellerin temelinde, seksin duygulardan bağımsız olarak var olmaması gerektiğine dair ahlaki ve toplumsal inançlar yer almaktadır.⁸ Bu bağlamda hukuki düzenlemelerin kamu sağlığı ya da güvenliğinden ziyade, normatif bir ahlak anlayışını korunmayı amaçladığı söylenebilir. Tarihsel süreçlerde edinilen deneyimlere bakıldığında, bu tür cezalandırıcı yaklaşımların seks işçiliğini ortadan kaldırmadığını açıkça görülmektedir.

---

⁷ Sevil ATASOY, Yaşam Hakkı, https://www.youtube.com/watch?v=3C7IBH_-ego, E.T. 16.12.2025.

⁸Amin R. YACOUB “Consensualsexwork: An overview of sex-workers' humanity in law, philosophy, andAbrahamicReligions”*Women'sStudies International Forum*, Volume 76, September–October 2019, 102274.

“Toplumlar yüzyıllardır çeşitli yasalar, yasaklar ve cezalar yoluyla fuhuşu ortadan kaldırmaya çalışmış, ancak bu girişimlerin tamamı başarısız olmuştur“.⁹ Farklı dönemlerde ve farklı hukuki rejimler altında biçim değiştirmiş olsa da seks işçiliği her dönemde varlığını sürdürmüştür. Bu durum, seks işçiliğinin insan toplumunun bir parçası olduğunu ve ortadan kaldırılmasının mümkün olmadığını ortaya koymaktadır. Buna rağmen uygulanan baskıcı politikalar, seks işçilerini kamusal alandan dışlamakta, onları daha güvencesiz hâle getirmekte ve damgalamayı ortadan kaldırmak bir yana, daha da derinleştirmektedir.

Toplumsal damgalamanın en somut sonuçlarından biri sağlık alanında görülmektedir. Ahlaki olarak dışlanan seks işçileri, yaptıkları iş nedeniyle utanç duymakta ve bu nedenle sağlık hizmetlerine başvururken mesleklerini gizleme eğilimi göstermektedir. Sağlık personeli tarafından maruz kalınan ayrımcı tutumlar, kayıt dışı çalışma koşulları ve düzenli kontrol imkânlarının sınırlılığı, cinsel yolla bulaşan hastalıkların önlenmesi ve tedavi edilmesini zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda seks işçilerine yönelik damgalama, yalnızca bireysel değil, kamusal sağlık açısından da yapısal bir sorun hâline geldiği görülmektedir.

Seks işçiliğine dair yaygınlaşmış yanlış düşüncelerden biri de müşterilerin, seks işçilerinin bedeni üzerinde mutlak bir tasarruf hakkına sahip olduğu yönündeki düşüncedir. Bu anlayış, seks işçilerinin bedenlerini bir meta olarak konumlandırmakta; seks işçiliğinin ağırlıklı olarak kadın bedeni üzerinden tanımlanması ise kadın bedenini bir tüketim nesnesine indirgemektedir. Hukuki düzenlemelerde ve gündelik dilde kullanılan “hayat kadını” gibi ifadeler, seks işçiliğini kadınlıkla özdeşleştirerek erkek ve trans seks işçilerinin görünürlüğünü azaltmakta ve bu grupların özgül ihtiyaçlarının göz ardı edilmesine yol açmaktadır. Bu dilsel ve toplumsal çerçeveye, farklı kimliklere sahip seks işçilerinin korunma ve başvuru mekanizmalarından eşit şekilde faydalanmasını engelleyen ek bir ayrımcılık katmanı üretmektedir.

Nitekim, iki yetişkinin rızasına dayalı olarak ve özel alanda gerçekleşen bir anlaşmanın içeriğinin ne olduğu ,para dâhil olmak üzere, kamusal ahlak adına kriminalize edildiğinde, bireysel özerklik ve rıza ilkeleri ciddi biçimde zedelenmektedir. Bu noktada tartışılması

---

⁹Marisa Jordan GALARZA, “LegalizingProstitutionCouldBenefitOurCommunities,” *The Pioneer Optimist*, 25.02.2022, <https://pioneeroptimist.com/3486/opinion/legalizing-prostitution-could-benefit-our-communities/>, E.T. 16.12.2025.

gereken, seks işçiliğinin varlığının ahlaki boyutundan ziyade, bu varlığın hangi koşullar altında daha güvenli ve daha az sömürüye açık hâle getirilebileceği olmalıdır.

Sonuç olarak, seks işçilerini toplumla entegre etmek zor bir süreç olsa da çözüm onları yok saymak ya da bastırmak değildir. “Medeni bir toplum, üyelerinin birbirini aşağılamadığı bir toplumdur; ahlaklı bir toplum ise kurumların insanları aşağılamadığı bir toplumdur.”¹⁰ Bu nedenle, her şeyden önce seks işçilerinin varlığı kabul edilmeli ve onların birer hizmet sunan emekçi olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Suskunluk, yalnızca eşitsizlikleri derinleştirmekte ve zulmü görünmez kılmaktadır.

II. TÜRKİYE’DEKİ YASAL YAKLAŞIM

Seks işçiliğine yönelik yaklaşımların hukuki perspektifle inceleyecek olursak temelde dört yaklaşım vardır :Tam suç sayma, kısmî suç sayma, tam suç olmaktan çıkarma ve yasallaştırma.¹¹

Tam suç sayma: Bu yaklaşımda seks hizmetinin satılması, satın alınması, genelev işletilmesi, aracılık yapılması ve kamusal alanda müşteri aranması yasaktır. Gerekçe olarak kamu düzeninin ve genel ahlakın korunması ve toplumsal yozlaşmanın önlenmesi amacı gösterilir. Tam suç sayma modeli şiddete maruz kalma riskini artırdığı, sağlık hizmetlerine erişimi ve adalete erişimi *ifşa olma* korkusu nedeniyle engellediği için eleştirilmektedir.

Kısmî suç sayma: Bu yaklaşımda faaliyetin kendisi doğrudan suç olarak tanımlanmaz ancak faaliyetin çevresindeki davranışlar (örneğin; müşteri arama, reklam verme, aracılık etme vs.) cezalandırılmaya devam edilmektedir. Gerekçe olarak seks işçisinin korunması, insan ticaretiyle mücadele ve kamusal düzenin korunması amacı gösterilir. Kısmî suç sayma modeli görünürde seks işçilerini suçlu olmaktan çıkarırken pratikte faaliyeti hukuki olarak güvencesiz bırakmaktadır. Bu yaklaşım kayıt dışılığı sürdürmekte, polisin takdir yetkisini genişletmekte ve keyfi uygulamalara zemin hazırlamaktadır.

Tam suç olmaktan çıkarma: Seks işçiliğinin suç olarak düzenlenmediği, bu yaklaşım insan haklarını temele alan bir anlayışı benimsemektedir. Bu model şiddet bildirimlerinin artması,

---

¹⁰Hendrik WAGENAAR, “Why Prostitution Policy (Usually) Fails and What to Do About It,” *Social Sciences*, Volume 6, Issue 2, 2017, <https://www.mdpi.com/2076-0760/6/2/43>

¹¹When Prostitution (Sex Work) Is Legalized, What Happens to Crime Rates?

sağlık hizmetlerine erişimin kolaylaşması, seks işçilerinin özgürleşmesi ve örgütlenme kapasitesinin güçlendirilmesi gibi konularda lehe bir yaklaşım önermektedir. Belirtmek gerekir ki bu modelde seks işçileri birer emekçi olarak görülmektedir.

Yasallaştırma: Bu yaklaşımda seks işçiliği devlet tarafından sıkı kurallar ve denetim mekanizmalarıyla yasal bir faaliyet haline gelir. Ruhsat zorunlu tutulur, belli periyotlarda sağlık kontrolleri yapılması zorunludur, belli bölgelerde çalışmaya izin verilir, faaliyeti gerçekleştirenler kayıt altına alınır. Gerekçe olarak kamu sağlığını korumak, vergilendirmeye tabi tutmak, suç örgütleriyle mücadele etmek gösterilir. Bu model, kayıt altına giremeyen seks işçilerini dışarıda bırakarak, yasal ve yasadışı seks işçileri arasında bir hiyerarşi yaratmakta; devlet kontrolünü artırarak insan bedeni üzerindeki müdahaleyi derinleştirmektedir.

Yasal yaklaşım genel olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 227'nci maddesi ve 5984 sayılı Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğünde¹² düzenlenmiştir. Buna göre insan ticareti (TCK 80) ve kişilere zorla fuhuş yaptırılması, çocukların ve yetişkinlerin fuhşa teşvik edilmesi, fuhuş için aracılık edilmesi veya yer temin edilmesi (TCK 227) suçtur.

Bir kişiye veya işletmeye nasıl ve nerede faaliyet gösterebileceğine ilişkin kısıtlamalar ile sağlıkla ilgili hükümler gibi koşullar uygulayan bir lisans makamı tarafından izin verilmedikçe, seks işçiliği veya ticari seks faaliyetlerinin organize edilmesi yasadışıdır.¹³ Bu açıklamadan Türkiye de seks işçiliğinin kısmen kriminalize edildiği sonucuna varılmaktadır.¹⁴

Bu noktada seks işçiliğinin hukuka uygunluğu için aranan öncülleri de detaylıca açıklamakta fayda vardır:

- *Yetkili makamdan izin alınmış olmalıdır:* Seks işçiliği ancak devlet tarafından verilen açık bir izin kapsamında yapılabilir, izinsiz faaliyet hukuka aykırı olacaktır.
- *Faaliyet ruhsatlandırılmış ve belirlenmiş mekanlarda yürütülmelidir:* Bu kapsamda otel, motel, pansiyon, misafirhane, hamam, plaj, bar, pavyon, çalgılı kahve, diskotek, içkili gazino, gece kulübü, taverna ve benzeri isimler altında işletme ruhsatı alınan

---

¹² Bundan sonra "Fuhuş Tüzüğü" olarak anılacaktır.

¹³ Institute of Development Studies, "Sexuality, Poverty and Law Programme Report", <http://archive.ids.ac.uk/spl/sexworklaw/countries.html>, E.T. 20.12.2025.

¹⁴ Türkiye de seks işçiliğine ilişkin düzenlemeler yasallaştırma ve kısmi suç sayma modeli arasında kalmakta olup pratikte kısmi suç saymanın ağırlık kazandığı görülmektedir.

yerlerde, gerçek amaç ve anlamda uzak olarak genel kadınlara sanat icra etmek imkanının verildiği veya bu gibi yerlerin bir genelev özellik ve mahiyetinde kullanıldığı tespit edilmesi halinde bu mekanlar, ruhsatsız açılmış birleşme yeri kabul edilir ve üç ayı geçmemek üzere kapatılır.¹⁵

Faaliyetin gerçekleştirilebileceği yerler Fuhuş Tüzüğü'nün 19. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre fuhuş yerleri; genelev, birleşme yerleri ve tek başına yapılan evleri kapsar.

- *Düzenli ve kayıtlı sağlık kontrollerine ve mali kontrollere tabi olunmalıdır:* Seks işçilerinin bulaşıcı hastalıklar açısından periyodik muayene ve denetimi zorunludur. Düzenli olarak STI ve HIV testleri yaptırmaları gerekir. Ayrıca kayıtlı seks işçilerinin vergi ve sosyal güvenlik primi yükümlülükleri de vardır.¹⁶
- *İdari denetim ve kayıt yükümlülüğüne uyulmalıdır:* Seks işçilerinin kimlik, adres, çalışma koşulları ve sağlık bilgileri idare tarafından izlenebilir olmalıdır.
- *Faaliyet kamu düzenini bozacak biçimde yürütülmemelidir:* Faaliyet yürütülürken teşhircilik, rahatsızlık verme veya kamusal alanları işgal etmek yasaklanmıştır. Bu kapsamda seks işçilerine Kabahatler Kanunu'nun 37. maddesindeki rahatsızlık verme fiilinden dolayı idari para cezası yaptırımını uygulanmaktadır.
- *Üçüncü kişiler tarafından aracılık edilmesi yasaktır:* Türk Ceza Kanunu'nun 227. maddesine göre fuhşa teşvik etmek, bunun yolunu kolaylaştırmak, bu maksatla kişileri tedarik etmek veya barındırmak, fuhşa aracılık etmek, yer temin etmek ya da fuhşu kolaylaştırmak veya fuhşa aracılık etmek amacıyla hazırlanmış görüntü, yazı ve sözleri içeren ürünleri vermek, dağıtmak veya yaymak suç olarak düzenlenmiştir.

---

¹⁵ Fuhuş Tüzüğü, m. 96.

¹⁶ Institute of Development Studies, "Sexuality, Poverty and Law Programme Report".

- *Faaliyetin izin verilen kişi tarafından yapılması gerekir: “Fahişe kimliği” bulunmayanların fuhuş yapması yasaktır. Kayıtlı olmayan seks işçileri tutuklanıp zorla kayıt altına alınıp kayıtlı bir geneleve teslim edilebilir.*¹⁷

Türkiye de kayıtlı **seks işçisi**¹⁸ olmak için ise şunlar gerekmektedir;

Kadın olmak: Fuhuş Tüzüğü’nün 15. Maddesinde “başkalarının cinsi zevkini menfaat karşılığı tatmin etmeyi sanat edinen ve bunun için *değişik erkeklerle* münasebette bulunan kadınlara *genel kadın* denilir” ifadesi kullanılmak suretiyle bu sektörde sadece kadınların çalışabileceği kabul edilmektedir.

Bu tanımdan hareketle üzerinde durulması gereken iki önemli husus vardır. Birincisi seks işçileri yasal mevzuatın tanımladığının aksine heterojen bir gruptur, yasal olarak seks işçiliğini sadece kadınların yapabileceği kabul edilerek bu mesleği icra eden erkek ve trans seks işçilerinin varlığı reddedilmiş ve bu grup en küçük yasal korumadan dahi mahrum bırakılarak sistemin dışına itilmiş olur. İkincisi ise değişik erkeklerle denilmek suretiyle seks hizmetini sadece erkeklerin satın alabileceği vurgusu yapılmış ve böylece seks işçilerinin mağduriyetini doğuran diğer cinsiyet kimliklerini yok sayarak seks işçilerinin bu kişiler tarafından mağduriyet yaşamaları halinde koruma kapsamı dışına itmiş olmaktadır.

Fuhuş sanat edinmek: Fuhuş Tüzüğü’nün 2. maddesinde mükerreren ve birçok erkeklerle münasebette bulunması dolayısıyla bir kadının fuhuş sanat edindiğinden *şüphe edilir ve hakkında gizli ve etraflıca yapılan inceleme* ile elde edilen müspet delillerle kendisinin Tüzüğün 15. maddesinde yazılı genel kadınlar vasıflarını haiz olduğu meydana çıkarılırsa, evvela bu kadını fuhuşa sürükleyen sebepler komisyonca araştırılır ve *kendisinin tekrar namuslu bir hayata dönmesini sağlayacak tedbirler düşünülür*. Bu tedbirlerin fayda vermediği hallerde bu kadın hakkında Tüzüğün 21. maddesindeki şartlar varsa *Genel Kadınlar* hakkındaki hükümler, bu şartlar yoksa Tüzüğün 23.maddesindeki yazılı sağlık tedbirlerine dair hükümler uygulanır denilmektedir.

---

¹⁷Institute of Development Studies, “Sexuality, PovertyandLawProgramme Report”.

¹⁸ Fuhuş Tüzüğü’nde *genel kadın* olma şartları başlığı altında 21. maddede düzenlenmiştir. Çalışmamızda genel kadın ibaresi yerine seks işçisi teriminin kullanılması tercih edilmiştir.

Bu maddeden hareketle fuhşu sanat edinmek için birçok erkekle *münasebetinin* olması ve bu münasebet karşılığında fuhşu sanat edinildiğinden *şüphe edilen* kişinin bir menfaatinin olması gerekir.

Burada durulması gereken en önemli husus tekrar namuslu bir hayata dönmesi ifadesidir. Bu ibare tek başına pek çok anlam ifade etmekle birlikte ilgili Tüzüğe bütüncül olarak bakıldığında da dilsel çerçevede ki saikin korunduğu görülmektedir. Bu ibare toplumun seks işçilerine yönelik damgalamasının hukuki zeminidir ve zımnen seks işçilerini namusuz olduğunu ifade etmektedir. Mevcut yasaların seks işçilerini korumak ve destekleyici politikalara zemin oluşturmak yerine seks işçilerini fuhuş bataklığından kurtarmaya yönelik politikaları teşvik ettiğinin, seks işçilerinin birer işçi değil mağdur olarak görüldüğünün örneğini oluşturmaktadır.

21 yaşını bitirmiş olmak: Genel ev sahiplerinin 21 yaşını bitirmemiş olan kadın veya kızlarla, komisyonca tescil edilmemiş kadınları her ne suretle olursa olsun evlerine kabul etmeleri yasaktır.¹⁹ 18- 21 yaş aralığında fuhşu sanat edinildiği anlaşılan kişilere lüzumu halinde *gizli* sağlık kartonu tertip edilir²⁰. 18 yaşından küçük kimseler hakkında 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar hakkındaki kanun hükümlerine göre gereken tedbirler alınır.²¹

Türk vatandaşı olmak²²: Seks işçiliği ve göç olgusu içi içe geçmiş kendi içinde karmaşık bir vaziyettedir seks işçiliği ve göç arasındaki ilişkiyi incelemek bu çalışmanın kapsamını aşacağından sadece göçmen seks işçilerinin kayıt dışı kalmalarına yurt dışı edilme korkuları eklenince adalete erişim sürecinde daha korunmasız olduğunu vurgulamakla yetineceğiz.

Kayıtlı seks işçisi olma rejimi, Türkiye’de seks işçiliğini düzenleyen mevzuatın temel mantığını açık bir biçimde ortaya koymaktadır. Kayıtlılık bir hak statüsü yaratmaktan ziyade ahlaki ölçütler temelinde şekillenen bir kontrol mekanizmasına dönüşmektedir. Kayıtlı seks işçisi olabilmenin sadece kadınlara özgülenmesi, erkek ve trans bireylerin sistemin dışına

---

¹⁹Fuhuş Tüzüğü m. 62.

²⁰Fuhuş Tüzüğü m. 23.

²¹Fuhuş Tüzüğü m. 24.

²² Fuhuş Tüzüğü’nün 21. maddesinde “yabancı tabiyetinde olmamak” ve “tabiyetsiz olmamak” şeklinde ifade edilmiştir.

bırakılmasına yol açmakta bu durum kayıt dışılığı yapısal olarak üretmektedir. Hukuki tanımdan yoksun bırakılan bu gruplar için kayıtlılık bir tercih değil ulaşılması mümkün olmayan bir statü haline gelmektedir. Böylece mevzuat koruma sağlamak yerine bazı grupları bilinçli biçimde görünmez kılmaktadır. Bu çerçevede kayıtlı seks işçiliği hak temelli bir güvence mekanizması olmaktan ziyade cinsiyetçi ve ahlak merkezli bir yaklaşımın hukuki tezahürüdür. Mevcut hukuki sistem eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağından uzak olup mağduriyetleri önlemek yerine yenilerini üretme potansiyeli taşımaktadır.

Seks işçiliğinin *yasal olabilmesi* için faaliyetin gerçekleşmesi gereken mekanlar şunlardır:²³

Genelev: Genel kadınların bir arada oturarak fuhuş yaptıkları veya bu maksat için toplandıkları yerlere verilen isimdir.

Birleşme evleri: Fuhuş maksadıyla muhtelif kimselere kısa müddetler için açık bulundurulan kapalı yerlere denilir.

Tek başına yapılan ev: Fuhuşu tek başına yapan kadınların ikametgâh edinip içinde fuhuş yapmayı itiyat ettikleri yerlere denir.

Bahsi geçen mekanlarda seks hizmeti sunulması yasaldır. Uygulamada mevzuatın öngördüğü mekânların sayısı ile sektörde çalışan seks işçilerinin sayısı²⁴ arasında ciddi orantısızlık kayıt dışı çalışmayı kaçınılmaz hale getirmektedir. Hukuk düzeni bir yandan seks işçiliğini belli koşullarla tanıırken diğer yandan bu koşulları karşılayabilecek fiziksel ve idari imkanları sağlamayarak geniş bir kesimi hukuken korunmasız bırakmaktadır. Kayıt dışı kalan seks işçileri hukuki statüden yoksun kalmaları nedeniyle sağlık hizmetlerine erişim, güvenlik, barınma ve şiddetten korunma gibi alanlarda ciddi risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum fuhuş tüzüğünde belirtilen *fuhuş yüzünden bulaşan zührevi hastalıkların yayılmasını önlemek için gereken tedbirleri almak* saiki ile bağdaşmamaktadır. Mekan sayısı ve sektör çalışanları sayısı arasındaki orantısızlık dikkate alınmadan zührevi hastalıkların yayılmasını önlemek pek mümkün gözükmemektedir.

Fuhuş Tüzüğü'nün düzenlenme amacı Tüzüğün 1. Maddesinde: “Fuhuşu murakabe etmek, fuhuş sebebiyle bulaşan zührevi hastalıkların yayılmasına ve bu yüzden amme nizamının bozulmasına mani olmak” şeklinde ifade edilmiştir. Bu amaç, Tüzüğe ilk bakışta halk sağlığının korunmasını amaçlayan bir düzenleme izlenimi vermektedir. Ancak bütüncül

---

²³Fuhuş Tüzüğü m.16, 17 ve 18.

²⁴ Türkiye de seks işçilerinin sayısına dair net bir bilgi bulunmamaktadır.

olarak incelendiğinde düzenlemenin esas amacının toplum sağlığını korumaktan ziyade seks işçiliğini icra eden kadınların bedenleri üzerinde sistematik bir denetim olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuca ulaşılmasında birden fazla unsur bulunmaktadır. Birincisi, seks işçiliği biyolojik ya da toplumsal cinsiyet bakımından yalnızca kadınlara özgü bir faaliyet değildir. Seks işçiliği farklı cinsiyet kimlikleri tarafından da icra edilebilmekte ve zührevi hastalıkların bulaşma riski cinsiyete göre değişmemektedir. Buna rağmen tüzükte sağlık denetimi, tedavi ve tecritin yalnızca kadınlara yöneltilmiş olması düzenlemenin bilimsel yaklaşımı değil ahlaki yaklaşımı benimsediğini göstermektedir. İkinci olarak, tüzükte seks hizmeti alan kişilerin yalnızca erkek olduğu varsayılmıştır fakat seks hizmetini sadece kadınlar sunmadığı gibi seks hizmetini satın alanlarda yalnızca erkekler değildir bu gerçeğin görmezden gelinmesi halinde söz konusu halkın sağlığının nasıl korunacağı hususunda ciddi soru işaretleri doğmaktadır. Nitekim bulaşıcı hastalıkların yayılımı sadece hizmeti sunanlarla değil hizmeti alanlarla da doğrudan bağlantılıdır en başta hizmeti alanların sadece erkekler olduğu yanılığından vazgeçilmesi ve hizmeti alanlara da sağlık tedbirleri uygulanması gerekmektedir.

Tüzükte öngörülen düzenlemeler halk sağlığını koruma amacı taşıyor gibi görünse de cinsiyetler arası eşitsiz bir uygulama alanı yaratmakta ve sağlık politikalarını kadın bedeni üzerinde şekillendirmektedir. Hizmeti alan kişilerin düzenleme dışında bırakılması seks hizmeti sunan kadınların hastalığın kaynağı ve taşıyıcısı olduğu yönünde örtük bir varsayımı yansıtmaktadır böylece zührevi hastalıklarla mücadele karşılıklı bir sağlık sorunu olmaktan çıkartılarak tek taraflı bir denetim mekanizmasına indirgenmektedir. Bu durum fuhuş tüzüğünün gerçekten halk sağlığını korumayı mı yoksa seks işçisi olan kadınları disipline etmeyi mi hedeflediği konusunda ciddi soru işaretleri doğurmaktadır.

Fuhuş Tüzüğü'nde kullanılan dil; seks hizmetini ve seks işçilerini ahlaki bir sapma olarak konumlandırın, kadın bedeni üzerinden toplumsal "ahlaki" düzeni korumayı amaçlayan, koruyucu-ıslah edici fakat aynı zamanda damgalayıcı bir anlayışı yansıtmaktadır.

Bu anlayış:

- ***fuhuşun zararlarını*** ve yayılmasını önlemeye (4.Madde/ b fıkrası)
- ***Namuslu kimseleri*** fuhşa ve ***ahlaksızlığa*** tahrik ve teşvik edenleri tespit etmek, (13.Madde/c fıkrası)
- kendisinin tekrar ***namuslu bir hayata*** dönmesini sağlayacak tedbirler düşünülür. (20.Madde)

- ***Fuhşa sürüklenen*** veya ***bu tehlikeye*** maruz bırakılan...(24.Madde)
- genel kadınları ***fena hayatlarından*** vazgeçirebilmek veya yeniden fuhuş hayatına atılmış veya atılmak üzere bulunan kadınları ***bu fena yoldan kurtarmak*** için ...(109.Madde)
- ***Fena yola düşmeğe mütemayil*** genç kızların ve kadınların ***bu yoldan kurtarılmaları***...(121.madde)
şeklinde ki ifadelerden anlaşılmaktadır.

Fuhşa ilişkin bir başka düzenleme ise Türk Ceza Kanunu 227.maddesidir. Türk Ceza Yasası'nın 227. maddesinde "Fuhuş" başlığıyla tanımlanan suç, Yasa'nın "Topluma Karşı Suçlar" kısmında, "Genel Ahlaka Karşı Suçlar" bölümünde tanımlanmıştır. Bu maddenin amacına baktığımızda:

"Madde kişilerin ve özellikle çocukların fuhşa teşvikini, fuhşun yolunu kolaylaştırmayı veya bu maksatlarla kişileri tedarik etmeyi, barındırmayı, fuhuş için aracılık etmeyi, fuhşa sevk etmeyi, fuhuş yapmasını sağlamayı suç saymaktadır. Fuhşa teşvik ve buna aracılık suçları toplumda geçerli ahlaki değerlerin, cinsel ahlakın bozulmasında kullanılan bir araç olduğu için cezalandırmaktadır"²⁵ şeklinde gerekçelendirildiği görülmektedir. İlgili maddeye göre suçun faili seks hizmeti sunan değil fuhşa teşvik veya aracılık eden kişidir. Suç genel ahlaka karşı işlenen suçlar bölümünde incelendiği için burada korunan menfaat toplumun genel ahlakı olduğundan mağdur toplum olarak görülmüştür. Seks hizmeti sunan ve satın alanlara ilişkin bir cinsiyet belirtmemiş olup kullanılan dil seks hizmeti sunan kişilerin *dolaylı* mağdur olduğu yönündedir.(fuhşa sürüklenmek, teşvik edilmek, kandırılmak vb.)

Türkiye de seks işçiliğine yönelik hukuki zemini incelediğimizde: seks işçiliğine ilişkin yasal çerçeve, seks işçiliğini bir emek faaliyeti olarak tanımaktan ziyade, ahlaki ve toplumsal düzeni tehdit ettiği varsayılan bir olgu olarak ele alındığı görülmektedir. Temelde bu yaklaşım, seks işçiliğini bütünüyle yasaklamaktan kaçınmakla birlikte, idari uygulamalara sıkı denetim altına almayı amaçlayan parçalı bir düzenleme mantığına dayanmaktadır. Dolayısıyla mevcut sistem ne açıkça kriminalize etme ne de tam anlamıyla hak temelli bir tanıma sunmakta; bunun yerine, seçici bir meşrulaştırma ve yoğun gözetim-denetim mekanizmaları üretmektedir.

---

²⁵ Haydar EROL, **Gerekçeli ve Açıklamalı Türk Ceza Kanunu Cilt III** , Yayın Matbaacılık, Ankara, 2008, s.3669

Mevcut yasal yaklaşımın en belirgin etkilerinden biri, kırılgan gruplar üzerindeki eşitsiz sonuçlarıdır. Göçmen seks işçileri, trans bireyler ve sokakta çalışanların farklı yasal statüleri tabi olması nedeniyle daha yoğun ayrımcılık ve şiddet riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda, yasal düzenlemelerin belirli grupları sistematik olarak korunmasız bıraktığı görülmektedir.

Nitekim, yasallaştırma temelli modeller fuhsun nerede, ne zaman ve hangi koşullarda gerçekleştirilebileceğini ayrıntılı biçimde düzenleyerek, seks işçilerini sürekli idari ve polis denetimine tabi kılmaktadır. Bu durum, yasal düzenlemelerin hak ihlallerini azaltma veya toplumsal eşitliği sağlama hedeflerinden ziyade, denetleme ve disiplin işlevini öne çıkardığını göstermektedir. Buna karşılık, seks işçiliğinin suç olmaktan çıkarılmasını savunan yaklaşımlar, bireylerin bu alanda çalışma kararları üzerinde kendisinin hak sahibi olmasını ve çalışma koşullarını belirleyebilmesi hakkına vurgu yapmaktadır.

Seks işçiliğine yönelik politikalarının sınırlı etkililiği, yalnızca hukuki düzenlemelerin içeriğiyle değil, bu düzenlemelerin dayandığı söylemsel çerçeveye de ilişkilidir. Seks işçiliğinin ağırlıklı olarak ahlaki bir sorun olarak ele alınması, bu alana ilişkin güvenilir veri üretimini zorlaştırmakta ve politika tartışmalarını normatif yargılarla sınırlandırmaktadır.

Seks işçiliğini düzenleyen yasalar ve idari uygulamalar, teknik ve tarafsız araçlar olmaktan ziyade, egemen toplumsal normların ve iktidar ilişkilerinin kurumsallaşmış bir ifadesi olarak işlev görmektedir. Bu yasal yaklaşım, seks işçiliğine yönelik toplumsal tutumları yalnızca yansıtmakla kalmamakta, aynı zamanda bu tutumların sürekliliğini ve yeniden üretimini de sağlamaktadır.

III. SEKS İŞÇİLERİNİN ADALETE ERİŞİM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR VE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ

A. Adalete Erişim Sürecinde Karşılaştığı Engeller

Seks işçilerinin adalete erişim sürecinde karşılaştıkları güçlükler, bireysel deneyimlerden çok, devletin düzenleyici ve koruyucu mekanizmalarının dışlayıcı biçimde işlemesiyle şekillenen yapısal bir soruna işaret etmektedir. Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği tarafından yürütülen saha çalışmalarından elde edilen veriler, adalet sisteminin seks işçileri açısından tarafsız ve erişilebilir bir hak arama alanı sunmadığını aksine ayrımcılığı ve cezasızlığı yeniden üreten bir çerçeve oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Şikâyet sürecinden

soruşturma ve kovuşturmayla, kolluk kuvvetleriyle temastan sağlık hizmetlerine kadar uzanan bu süreç toplumsal cinsiyet normları ve ahlaki yargılarla iç içe geçerek seks işçilerinin adaletle kurduğu ilişkiyi baştan sınırlamaktadır.

Katılımcı anlatıları, bu sınırlandırmanın temelinde seks işçiliğinin hukuki olarak belirsiz, toplumsal olarak ise suçla ve “uygunsuzlukla” ilişkilendirilen bir konumda tutulduğunu göstermektedir. Seks işçileri, adaletle erişememeyi kişisel bir eksiklik olarak değil, devletin eşit yurttaşlık temelinde koruma sağlamamasının bir sonucu olarak değerlendirmektedir. “Seks işçiliğinin diğer tüm meslekler ile aynı haklara sahip olmasını isterdim”²⁶ ve “Kimse yönelim ve kimliğinden dolayı ayrımcılığa maruz bırakılmamalı”²⁷ ifadeleri, adalet talebinin bireysel mağduriyetlerin ötesine geçerek doğrudan hukuki ve kurumsal düzenlemelere yöneldiğini ortaya koymaktadır. Hukuki tanınmanın yokluğu, şiddet ve hak ihlallerinin normalleştirilmesine ve cezasız kalmasına zemin hazırlamaktadır.

Bu hukuki dışlanma, aynı zamanda güçlü bir ahlaki denetim mekanizmasıyla birleşmektedir. Seks işçileri, toplumsal olarak “makbul” kabul edilen kadınlık ve yurttaşlık normlarına uymadıkları varsayımıyla suçlulaştırılmakta; bu suçlulaştırma, adalet sisteminin tüm aşamalarına sirayet etmektedir. Bu bağlamda suçluluk, hukuki bir statüden çok, toplumsal uyumsuzluk üzerinden üretilen bir etiket hâline gelmektedir.

Kolluk kuvvetleriyle temas, bu yapısal sorunların en görünür biçimde deneyimlendiği alanlardan biridir. Veriler, seks işçilerinin maruz kaldıkları cinsel saldırı, fiziksel şiddet ve tehditlere rağmen çoğu zaman başvuru yapmadıklarını ya da yaptıkları başvuruların sonuçsuz kaldığını göstermektedir. “Cinsel saldırıya uğradım ama sonuç alamayacağım için hiçbir kuruma başvurmadım”²⁸, “Herhangi bir şiddet yaşadığımızda şikayet edemiyorum çünkü sonuçlanacağına inanmıyorum”²⁹ ve “Her türlü kötü muameleye maruz bırakıldım. Karakola gittim ama muhatap olmadılar.”³⁰ ifadeleri, kolluk kuvvetlerinin koruyucu bir mekanizma olarak algılanmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Kolluğun geç ya da etkisiz müdahalesi de

---

²⁶Elif TOPÇU; Melis ARSLAN vd., **Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları, Seks İşçilerinin Sağlık Hizmetlerine Erişiminin Önündeki Engeller: CSÜS Hizmetleri İhtiyaç Analizi Rapor Sonuçları ve Öneriler**, Ceket Medya, 2023, s.31

²⁷TOPÇU, ARSLAN, s.31

²⁸TOPÇU, ARSLAN, s.28

²⁹TOPÇU, ARSLAN, s.28

³⁰TOPÇU, ARSLAN, s.28

bu güvensizliği pekiştirmektedir: “Müşterilerde bıçak ve silah oluyor. Korkuyorum. Polisi aradım bir kere, çok sonra geldiler. Kişi gitmişti zaten.”³¹

Seks işçiliğinin suç sayıldığı ya da fiilen kriminalize edildiği bağlamlarda, kolluk uygulamalarının keyfileşmesi ve cezasızlık algısının güçlenmesi, seks işçileri ile polis arasındaki güven ilişkisinin tamamen çökmesine yol açmaktadır. Bu durum, yalnızca kolluk aşamasında değil, savcılık ve yargı süreçlerinde de devam eden önyargılı tutumlarla birleşerek adalete erişimi daha da imkânsız hâle getirmektedir. Özellikle trans seks işçilerinin deneyimleri, kimlik temelli ayrımcılığın bu süreçte belirleyici olduğunu göstermektedir. “Cinsel saldırıya uğradım ve kurumlara başvurdum. Hiçbir şey yapmadılar, transım ve seks işçisiyim diye”³² ve “Adaletin çok işlediğini düşünmüyorum. LGBTİ+fobik herhangi bir kolluk kuvveti veya hakim karşısında cezalandırılıyor. Hak adalet arayınca da şiddete maruz kalıyoruz.”³³ ifadeleri, adalet mekanizmasının bazı gruplar için ikincil bir mağduriyet alanına dönüştüğünü ortaya koymaktadır.

Adalete erişim sürecindeki bu dışlayıcı pratikler, sağlık hizmetleri alanında da benzer biçimde gözlemlenmektedir. Seks işçileri, sağlık hizmetlerine erişimde damgalayıcı ve ayrımcı tutumlarla karşılaşmakta bu tutumlar karşısında şikâyet mekanizmalarını etkili ya da güvenilir bulmamaktadır. “Hastaneye gittiğimde dalga geçen doktorları bile şikâyet edemiyorum”³⁴ ifadesi, temel kamu hizmetlerinin dahi eşitlik temelinde sunulmadığını göstermektedir. Bu durum, adalete erişimin yalnızca hukuki değil, aynı zamanda sosyal ve kurumsal bir mesele olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çok katmanlı dışlanma, bireyler üzerinde derin psikolojik etkiler yaratmaktadır. Adalet sistemine duyulan güvensizlik, zamanla içselleştirilmiş suçluluk, utanç ve sessizlik üretmektedir. “Psikolojik olarak kötü etkileniyorum. Ben kendimi suçlu olarak görüyorum. Sessiz kalıyorum, haklı olsam bile başvurmadan çekiniyorum”³⁵ ifadeleri, adalete erişememenin bireylerin öznel deneyimlerinde nasıl yeniden üretildiğini göstermektedir. Sessizlik, bu bağlamda gönüllü bir tercih değil, sistematik olarak dayatılan bir hayatta kalma stratejisi hâline gelmektedir.

---

³¹TOPÇU, ARSLAN, s.28

³²TOPÇU, ARSLAN, s.28

³³TOPÇU, ARSLAN, s.28

³⁴TOPÇU, ARSLAN, s.28

³⁵TOPÇU, ARSLAN, s.28

Nicel veriler de bu anlatıların yaygın ve sistematik olduğunu doğrulamaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun müşteriler tarafından fiziksel, cinsel ya da sözlü şiddete maruz kaldığını belirtmesi; güvensizlik, şiddet ve ayrımcılığın seks işçilerinin gündelik yaşamının ayrılmaz bir parçası hâline geldiğini göstermektedir. Bu tablo, şiddetin adalete erişememenin hem nedeni hem de sonucu olarak döngüsel bir biçimde yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'nin bulguları, seks işçilerinin adalete erişim sürecinde yaşadığı sorunların münferit uygulamalardan değil; hukuki tanınmama, suçlulaştırma, kurumsal ayrımcılık ve ahlaki yargılarla şekillenen yapısal bir düzenden kaynaklandığını göstermektedir. “Adalete güvenimi kırıyor çünkü adalet beni yok sayıyor”³⁶ ifadesi, bu sistematik dışlanmanın özlü bir ifadesi niteliğindedir. Mevcut adalet mekanizması, seks işçileri için etkili bir hak arama yolu sunmaktan ziyade, sessizliği ve uyumu dayatan bir yapı olarak işlemektedir

B. İnsan Hakları Bağlamında Karşılaşılan İhlaller

“Her insan tek tek önemli ve özeldir ve hiçbir güç bu gerçeği değiştirebilme hakkına sahip değildir.”³⁷ İnsan hakları kişilerin sosyoekonomik düzeyi veya sosyal statüsüne bakılmaksızın insanın insan olması ile sahip olduğu haklardır ve bu haklardan vazgeçilmesi mümkün değildir. İşçi hakları ise insan haklarının bir alt kümesi olup işveren ilişkisinde işçinin sahip olduğu haklardır. Bu başlık altında seks işçilerinin insan olması ve bir işçi statüsünde olması ile sahip olduğu haklara karşı ne gibi ihlallerin gerçekleştirildiği aktarılacaktır.

Seks işçilerinin maruz kaldığı ihlaller sadece tekil olaylardan kaynaklanmamakta yasalar, kolluk uygulamaları, toplumun önyargıları ve ekonomik kırılganlıkları, kayıt dışı bırakılmaları, ayrımcı sağlık politikalarına maruz kalmaları ile sistematik ve süreklilik arz eden bir nitelik taşımaktadır.

Bu aşamada, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği tarafından gerçekleştirilen saha çalışmasında seks işçilerine yöneltilen sorulara verilen yanıtlar esas alınmıştır. Araştırmada, sosyal güvence durumu, sağlık hizmetlerine erişim, güvenlik algısı, müşteriler tarafından kötü muameleye maruz kalma ve yaşanan temel sorunlar gibi başlıklar ele alınmış; elde edilen bulgular insan hakları bağlamında değerlendirilmiştir.

---

³⁶TOPÇU, ARSLAN, s.28

³⁷ Hasan TÜZEN, **İnsan Hakları**, Gökçe Yayınevi, Denizli,(Tarih bilgisi bulunmamaktadır.), s.1

1.Yaşam Hakkı

Yaşam hakkı, devletin yalnızca bireyin yaşamına doğrudan müdahaleden kaçınmasını değil, aynı zamanda bireyi üçüncü kişilerden gelebilecek tehditlere karşı etkin biçimde korumasını da içeren temel bir insan hakkıdır. Seks işçileri bakımından yaşam hakkı ihlalleri, büyük ölçüde güvencesiz ve denetimsiz çalışma koşullarından kaynaklanmaktadır. Cinsel hizmet mekanlarının kapatılması veya güvenli çalışma alanlarının ortadan kaldırılması, hizmeti ortadan kaldırmamakta; aksine bireyleri yeraltına iterek daha izole ve tehlikeli ortamlarda çalışmaya zorlamaktadır. Bu durum, şiddet riskini artırmakta ve yaşam hakkını doğrudan tehdit etmektedir.

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği tarafından gerçekleştirilen çalışmada, “mesleğinizi icra ederken kendinizi güvende hissediyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %68,93’ü “hayır”, %8,33’ü ise “kısmen” yanıtını vermiştir.³⁸ Bu bulgu, seks işçilerinin büyük çoğunluğunun yaşamlarını tehdit eden koşullar altında çalıştığını ve devletin koruma yükümlülüğünü yerine getirmediğini göstermektedir. Yaşanan temel sorunlar arasında %36,36 oranıyla “güvensizlik” başlığının öne çıkması da bu tespiti desteklemektedir.³⁹

2.Kötü Muamele Yasağı ve Vücut Dokunulmazlığı

Kötü muamele yasağı, işkenceyi, insanlık dışı veya onur kırıcı muameleyi mutlak biçimde yasaklamaktadır. Seks işçileri, müşteri, araçlar ve kimi zaman kolluk görevlileri tarafından fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddete maruz kalmaktadır. Araştırmada, “müşteriler tarafından kötü muamele görüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %65,90’ı “evet” yanıtını vermiştir. Bu oran, kötü muamelenin istisnai değil, yapısal bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır.⁴⁰

İnsan onuruna saygı hakkı bağlamında, seks işçilerinin bedenlerinin bir tüketim nesnesi olarak görülmesi, bedensel özerkliğin ve vücut dokunulmazlığının sistematik ihlaline yol açmaktadır. Müşterilerin, işçinin bedeni üzerinde mutlak tasarruf hakkına sahip olduğu yönündeki algısı rızanın sınırlarını ortadan kaldırmakta ve şiddeti normalleştirmektedir.

---

³⁸TOPÇU, ARSLAN, s.26

³⁹TOPÇU, ARSLAN, s.29

⁴⁰ TOPÇU, ARSLAN, s.27

3.Sağlık Hakkı

Sağlık hakkı; fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hâline erişimi kapsar ve ayrımcılığa uğramaksızın sağlık hizmetlerine erişimi güvence altına alır.

3.1. Fiziksel ve Ruhsal Sağlık

Seks işçileri, maruz kaldıkları şiddet, damgalama ve güvencesizlik nedeniyle depresyon, anksiyete ve travma sonrası stres bozukluğu gibi ruhsal sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Fiziksel sağlık açısından ise şiddet, cinsel saldırı ve korunmasız çalışma koşulları ciddi riskler yaratmaktadır.

3.2. Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı

Araştırmada katılımcıların %18,18'i yaşadıkları en önemli sorunlar arasında “cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlara ilişkin bilgisizlik” olduğunu belirtmiştir. Bu durum, seks işçilerinin HIV, HPV, hepatit B ve benzeri enfeksiyonlara ilişkin doğru bilgiye ve erken tedaviye erişimde yapısal engellerle karşılaştığını göstermektedir.⁴¹

3.3. Sağlık Hizmetlerine Erişimde Ayrımcılık

“Sağlık hizmetlerine erişirken mesleğinizi gizliyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %53,03'ünün “evet” yanıtını vermesi, sağlık hizmetlerine erişimde damgalanma korkusunun yaygınlığını ortaya koymaktadır. Sağlık personelinin yargılayıcı tutumları, seks işçilerinin sağlık hakkını fiilen kullanamamalarına yol açmaktadır.⁴²

4. Çalışma Hakkı, İş Güvenliği ve Sosyal Güvenlik Hakkı

Çalışma hakkı, bireyin güvenli ve insan onuruna yakışır koşullarda çalışmasını kapsar. Seks işinin kriminalize edilmesi ve kayıt dışı bırakılması, iş güvenliğini ortadan kaldırmaktadır. Araştırmada katılımcıların %45,42'sinin sosyal güvencesinin olmadığını belirtmesi, sosyal güvenlik hakkının yaygın biçimde ihlal edildiğini göstermektedir.⁴³

---

⁴¹TOPÇU, ARSLAN, s.29

⁴²TOPÇU, ARSLAN, s.23

⁴³TOPÇU, ARSLAN, s.15

Kayıt dışılık nedeniyle iş kazalarının tespit edilmemesi, iş göremezlik ödeneği alınamaması ve malulen emekliliğe erişilememesi, seks işçilerinin emeklerinin tanınmadığını ortaya koymaktadır.

5. İfade Özgürlüğü

İfade özgürlüğü, bireylerin deneyimlerini dile getirebilmelerini ve kendilerini ilgilendiren politik süreçlere katılabilmelerini kapsar. Seks işçilerinin güvenli biçimde reklam verebilecekleri dijital alanların kısıtlanması, ifade özgürlüğünü doğrudan ihlal etmektedir. Bu kısıtlamalar aynı zamanda güvenli çalışma koşullarını ortadan kaldırarak diğer hak ihlallerini de derinleştirmektedir.

6. Örgütlenme Özgürlüğü

Seks işçilerinin damgalanması ve görmezden gelinmesi, seks işçilerinin işçi olarak örgütlenme, haklarını savunma ve kolektif biçimde hareket etme olasılıklarını önemli ölçüde azaltmaktadır. İfşalanma korkusu, örgütlenme özgürlüğünü fiilen işlevsiz hâle getirmektedir.

7. Yargısal Koruma ve Etkili Başvuru Hakkı

Şiddet, cinsel saldırı veya ücret gasbı durumlarında seks işçileri, meslekleri nedeniyle yaptırıma uğrama korkmakta ve kolluk kuvvetlerine başvurmaktan kaçınmaktadır. Bu durum, etkili başvuru hakkını ortadan kaldırmakta ve cezasızlık pratiğini güçlendirmektedir. Araştırmada öne çıkan “şiddet ve ayrımcılık” (%25,75) başlığı, adalete erişimin ne ölçüde sınırlı olduğunu göstermektedir.⁴⁴

8. Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı

Seks işçileri, sağlık hizmetlerinden adli süreçlere kadar pek çok alanda sistematik ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Bu ayrımcılık, yalnızca mesleki statülerinden kaynaklanmakta ve eşitlik ilkesini ağır biçimde ihlal etmektedir.

---

⁴⁴TOPÇU, ARSLAN, s.29

9. Özel Hayatın Gizliliği

Kolluk operasyonlarında seks işçilerinin fotoğraflarının basına sızdırılması ve kimlik bilgilerinin ifşa edilmesi, özel hayatın gizliliği hakkının ihlalidir. Bu ihlaller, damgalanmayı derinleştirerek diğer hak ihlallerini de tetiklemektedir.

Araştırma bulguları, seks işçilerinin önemli bir bölümünün kendisini güvende hissetmediğini, yaygın biçimde kötü muameleye maruz kaldığını ve sağlık hizmetlerine erişirken mesleğini gizlemek zorunda kaldığını göstermektedir. Bu durum, devletin negatif yükümlülüklerinin yanı sıra pozitif yükümlülüklerini de yerine getirmediğine işaret etmektedir. Özellikle üçüncü kişilerden gelen şiddete karşı koruma sağlanmaması, etkili başvuru yollarının işletilmemesi ve ayrımcı uygulamaların önlenmemesi, yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı bakımından ciddi yapısal eksiklikler olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışma ve sosyal güvenlik alanında ortaya çıkan bulgular ise, seks işçilerinin fiilen var olmasına rağmen hukuken tanınmamasının, seks işçilerini emek sürecinde tamamen güvencesiz bıraktığını göstermektedir. Sosyal güvenlikten dışlanma, yalnızca ekonomik bir sorun değil; sağlık, yaşam ve insan onuruna saygı hakkı ihlallerini derinleştiren bir mekanizma olarak işlev görmektedir. Benzer şekilde, ifade özgürlüğü ve güvenli reklam alanlarının kısıtlanması, seks işçilerinin riskli koşullarda çalışmaya zorlanmasına yol açarak diğer hak ihlallerini tetiklemektedir.

Bu veriler ışığında seks işçilerine yönelik mevcut politika ve uygulamaların koruyucu olmaktan ziyade hak ihlallerini yeniden üreten ve derinleştiren bir etki yarattığını söyleyebiliriz. İnsan haklarının bölünmezliği ve birbirine bağımlılığı ilkesi dikkate alındığında, seks işçilerinin yaşam ve onurunu merkeze almayan her düzenlemenin, çoklu ve sistematik hak ihlallerine zemin hazırladığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, seks işçilerine yönelik yaklaşımın ahlaki veya cezai bir çerçeveden değil, insan hakları temelli ve koruyucu bir perspektiften yeniden ele alınması zorunlu görünmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Mevcut yaklaşımlar, seks işçiliğini çoğunlukla cezalandırıcı ve dışlayıcı bir çerçevede ele almakta, sektörde çalışan bireylerin güvenliğini, haklarını ve toplumsal görünürliğini ciddi biçimde sınırlamaktadır. Türkiye'deki yasal düzenlemeler, seks işçiliğini bir emek alanı olarak tanımamakta; ahlaki bir sapma olarak konumlandırmakta ve toplumsal eşitsizlikleri

pekiştirmektedir. Bu durum, özellikle kadın ve trans bireyler başta olmak üzere farklı cinsiyet kimliklerinden seks işçilerinin, şiddet, sömürü ve ayrımcılığa karşı korunmasız kalmasına yol açmaktadır. Yetişkinler arasında rızaya dayalı, gönüllü cinsel hizmetlerin yarı kriminalize yarı ahlaki perspektif ile yaklaşılması kişisel özerklik ve özel hayatın gizliliği ile bağdaşmamakta devletin bireylerin cinsel tercihlerine müdahalesi, insan onurunu ve özgürlüğünü kısıtlayan bir denetim mekanizması oluşturmaktadır.

Seks işçiliğinin tam suç olmaktan çıkarılması, bu alandaki hak ihlallerini azaltmanın, eşitliği ve saygınlığı güçlendirmenin temel adımıdır. Yasal koruma, seks işçilerinin adalet, sağlık ve sosyal hizmetlere erişimini kolaylaştıracak; güvenli çalışma koşullarını, sosyal güvenlik ağlarına ve kamu yardımlarına ulaşmayı mümkün kılacaktır. Böyle bir düzenleme, yalnızca hukuki korumayı değil, aynı zamanda toplumsal damgalamanın azaltılmasını da sağlayarak, seks işçiliğinin eğitim ve savunuculuk bağlamında görünür hale gelmesine olanak tanır. Seks işçiliğinin alay konusu olmaktan çıkarılması, damgalamadan uzak bir tartışma zemini oluşturarak, hak temelli politikaların uygulanabilirliğini artırır.

Toplumsal damgalama ve önyargılar, seks işçilerinin karşılaştığı ayrımcılığın temel kaynaklarından biridir. Bu bağlamda, farkındalık kampanyaları, eğitim programları ve medya içeriklerinde toplumsal cinsiyet eşitliği ve insan hakları perspektifinin öncelikli olarak ele alınması gerekir. Sağlık çalışanları ve kolluk kuvvetlerinin, seks işçiliğini ahlaki bir sorun olarak değil bir insan hakları meselesi olarak değerlendirmesi, güvenli hizmet sunumu ve şiddetle etkin mücadele açısından kritik önemdedir. Bu nedenle, sağlık ve güvenlik alanındaki profesyonellere düzenli eğitimler verilmesi, damgalamayı önlemeye yönelik politika ve uygulamaların merkezinde yer almalıdır.

Sosyal hizmetlerin güçlendirilmesi, seks işçiliğinin hak temelli bir perspektifle ele alınmasının diğer bir önemli boyutudur. Danışmanlık, psikolojik destek, barınma, hukuki rehberlik ve cinsel sağlık hizmetlerini kapsayan bütüncül programlar, seks işçilerinin güvenliğini, refahını ve toplumsal entegrasyonunu doğrudan artıracaktır. Bunun yanı sıra, sektörde çalışan bireylerin mesleki uzmanlık ve deneyimlerini görünür kılan mekanizmaların kurulması, hak savunuculuğu ve toplumsal güçlenme için gereklidir. Bu mekanizmalar, seks işçilerinin kendi politikalarını ve topluluk ihtiyaçlarını belirleyebilecekleri alanlar sağlayarak, politika yapım süreçlerine doğrudan dahil olmalarını mümkün kılar.

Geleceğe dönük olarak, politika ve yasal düzenlemelerin temel amacı, seks işçilerini “kurtarılacak” veya “denetlenecek” bir grup olarak görmekten ziyade, onları hak sahibi

bireyler olarak tanımak olmalıdır. Şiddete, zorlamaya ve istismara karşı koruma sağlamak, güvenli çalışma koşullarını garanti altına almak, toplumsal damgalamayı azaltmak ve sağlık ile sosyal hizmetlere eşit erişimi sağlamak, seks işçiliğine dair hak temelli ve kapsayıcı politikaların merkezinde yer almalıdır. Bu doğrultuda, etkili reformlar yalnızca yasal değişikliklerle sınırlı kalmamalı, aynı zamanda toplumda farkındalığı artıracak, seks işçilerinin deneyimlerini görünür kılacak ve onların karar alma süreçlerine katılımını destekleyecek stratejilerle bütünleştirilmelidir.

Ezcümle, seks işçiliğinin tam suç olmaktan çıkarılması, damgalamadan kurtarılması ve hak temelli hizmetlerle desteklenmesi, hem bireysel hakların korunmasını hem de toplumsal eşitliğin güçlendirilmesini sağlayacak temel adımlardır. İnsan onurunu, eşitliği ve özgürlüğü merkeze alan kapsayıcı bir yaklaşım benimsenmeden, ne hukuki reformlar ne de toplumsal dönüşüm kalıcı ve etkili olabilir. Bu bağlamda, seks işçilerinin haklarının güvence altına alınması, modern toplumun adalet, eşitlik ve insan hakları değerlerinin hayata geçirilmesi açısından zorunlu bir öncelik olarak öne çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

A-Mark Foundation. (2023, September 25). **When Prostitution (Sex Work) Is Legalized, What Happens to Crime Rates?** Retrieved from <https://amarkfoundation.org/reports/when-prostitution-sex-work-is-legalized-what-happens-to-crime-rates/> on 2025, December 22, E.T. 19.12.2025.

ATASOY, Sevil, Yaşam Hakkı, https://www.youtube.com/watch?v=3C71BH_-ego, E.T. 16.12.2025.

EROL, Haydar, **Gerekçeli ve Açıklamalı Türk Ceza Kanunu Cilt III**, Yayın Matbaacılık, Ankara, 2008.

GALARZA, Marisa Jordan “Legalizing Prostitution Could Benefit Our Communities,” *The Pioneer Optimist*, 25.02.2022, <https://pioneeroptimist.com/3486/opinion/legalizing-prostitution-could-benefit-our-communities/>, E.T. 16.12.2025.

HASDEMİR, Dilara, Seks İşçiliği ve İnsan Hakları İhlalleri, 17.03.2020, s.4, <https://psikolojivetoplum.todap.org/2020/03/seks-isciligi-ve-insan-haklar-ihlalleri.html>, E.T. 23.12.2025.

Institute of Development Studies, “Sexuality, Poverty and Law Programme Report”, <http://archive.ids.ac.uk/spl/sexworklaw/countries.html>, E.T. 20.12.2025.

MCKEEVER Natasha, “Is Sex Work Inherently Gendered?” *Hypatia*. 2025; 40(3):633-652. E.T. 16.12.2025.

TOPÇU, Elif; ARSLAN, Melis vd., **Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları, Seks İşçilerinin Sağlık Hizmetlerine Erişiminin Önündeki Engeller: CSÜS Hizmetleri İhtiyaç Analizi Rapor Sonuçları ve Öneriler**, Ceket Medya, 2023, s.

TÜZEN, Hasan, **İnsan Hakları**, Gökçe Yayınevi, Denizli, (Tarih bilgisi bulunmamaktadır.)

WAGENAAR, Hendrik “Why Prostitution Policy (Usually) Fails and What to Do About It,” *Social Sciences*, Volume 6, Issue 2, 2017, <https://www.mdpi.com/2076-0760/6/2/43> E.T. 17.12.2025.

YACOUB, Amin R., “Consensual sex work: An overview of sex-workers' human dignity in law, philosophy, and Abrahamic Religions” *Women's Studies International Forum*, Volume 76, September–October 2019, 102274.

ZAFER, Hamide, “Fuhuş Suçu”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, C.21, Özel S., 2019, s. 3157—3183.